

ISSN 2222-4459 (Print)
ISSN 2311-116X (Online)

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«БІЗНЕС ІНФОРМ»
№ 4 '2020 р. (507)

Періодичність 1 раз на місяць

Видається із січня 1992 р.

Свідоцтво про реєстрацію

КВ №19905-9705 ПР від 02.04.2013 р.

ЗАСНОВНИКИ:

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ (ХАРКІВ)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. С. Кузнеця

ВИДАВЕЦЬ:

ФОП Лібуркіна Л. М.

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор: д-р екон. наук, проф.

В. С. Пономаренко

Науковий редактор: д-р екон. наук, проф.,

член-кор. НАН України **М. О. Кизим**

Випусковий редактор: д-р екон. наук,

доцент **В. Є. Хаустова**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р екон. наук, проф.

Абуселідзе Г. (Батумі, Грузія)

д-р екон. наук, проф.

Алексєєв І. В. (Львів, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Биков О. О. (Мінськ, Республіка Білорусь)

д-р екон. наук, проф.

Благул І. С. (Івано-Франківськ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Бублик М. І. (Львів, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Гавкалова Н. Л. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Дмитришин Л. І. (Івано-Франківськ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Іванов Ю. Б. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Корнєєв В. В. (Київ, Україна)

д-р екон. наук, проф.

Погорлецький О. І. (С.-Петербург, Росія)

д-р екон. наук, проф.

Прохорова В. В. (Харків, Україна)

д-р екон. наук, доц.

Тищенко В. Ф. (Харків, Україна)

**У журналі можуть друкуватися основні
результати дисертаційних робіт
з економічних наук**

Журнал реферується у загальнодержавній
реферативній базі даних «Україніка наукова» та
в українському реферативному журналі «Джерело»

ЖУРНАЛ «БІЗНЕС ІНФОРМ» ПРЕДСТАВЛЕНО В МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ ДАНИХ, РЕПОЗИТОРІЯХ І ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ:

- Ulrichsweb Global Serials Directory (США);
- Research Papers in Economics (США);
- Російський індекс наукового цитування (Росія);
- Index Copernicus (Польща);
- Directory of Open Access Journals;
- Academic Journals Database (Швейцарія);
- Research Bible (Японія);
- Соціонет (Росія);
- Open Academic Journals Index;
- GetInfo (Німеччина);
- BASE (Німеччина);
- OpenAIRE (Європейський Союз);
- SUNCAT Union Catalogue
- Велика Британія);
- Library Hub Discover (Велика Британія);
- J-Gate (Індія);
- Open Access Library;
- Advanced Science Index;
- Академія Google (США);
- InfoBase Index;
- WorldCat

ЗІ СПИСКУ

ДРУКОВАНИХ (ЕЛЕКТРОННИХ) ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Журнал «Бізнес Інформ» («Бизнес Информ», «Business Inform»)
(Співзасновники: НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця)

Додаток 10 до Наказу Міністерства освіти і науки України
від 12.05.2015 р. № 528

На підставі Наказу МОН України від 28 грудня
2019 р. № 1643 (Додаток 4) журнал «Бізнес Інформ»
включено до категорії «Б»

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

- Алексєєнко Д. Д.** Довіра як базовий елемент
інституціонального середовища виробництва
локальних суспільних благ 8
- Тютюнникова С. В., Фрідман О. А.** Інклюзивний
інституційний режим – передумова інноваційного типу
соціально-економічного розвитку 15

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

- Атаманчук З. А.** Глобальні тенденції розвитку міжнародного
туризму в структурі світового ринку послуг 21
- Кузьмін О. Є., Жигало О. Ю.** Розвиток митного
регулювання експортно-імпоротної діяльності
в умовах використання інноваційної ємності підприємств 28
- Іванова М. І., Варяниченко О. В., Єгорова П. В.**
Процес формування конкурентної зовнішньоекономічної
стратегії металургійного підприємства 35

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

- Черненко Н. О., Глуценко Я. І., Корогодова О. О.,
Моїсєєнко Т. Є.** Вплив четвертої промислової революції
на соціодемографічну основу людства 46

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

- Халіна О. В.** Креативна економіка як основа економічного
розвитку країн Азійсько-Тихоокеанського регіону 57

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Волосюк М. В. Реіндустріалізація України як передумова економічного зростання	63
---	----

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Гусаковська Т. О., Рибалко-Рак А. А., Кужель Н. А. Ринок інтелектуальної власності в Україні: проблеми та перспективи.....	71
Залізко В. Д., Новак Д. В., Кухта П. В., Микула Р. В. Вплив COVID-19 на інноваційний розвиток економіки України та Польщі: сучасний стан і перспективи	79
Коледіна К. О. Методичний підхід до оцінки рівня інноваційного розвитку підприємства.....	88
Томах В. В. Вплив інноваційної діяльності підприємств на розвиток національної економіки України.....	96

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України	103
Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Інвестиційна привабливість регіонів як основа сталого розвитку країни.....	111
Кочура Т. О. Глобальні тренди розвитку венчурного капіталу та їх вплив на інвестування високотехнологічних проєктів ...	118
Крамаренко І. С., Козаченко Л. А. Позиціювання інвестиційного потенціалу України у світових рейтингах.....	127

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Бріль М. С. Методологія формування збалансованої системи показників регіональної диференціації.....	133
Крамчанинова М. Д., Вахлакова В. В., Паничок М. Ю. Використання економіко-математичних і статистичних методів у дослідженні мезоекономічної динаміки	143

ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ

Князев С. І. Смарт-промисловість: формування бази нового етапу економічного зростання у світі	150
Кудін Т. В., Саяпін С. П. Стратегія розвитку відновлюваної енергетики з позицій суспільного добробуту	163

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Батрак О. В., Тарасенко І. О. Фінансова діагностика кризи на швейних підприємствах: сегментація за розміром.....	172
Залуцька Х. Я. Бізнес-процеси – основа ефективних взаємозв'язків структурних одиниць бізнесу диверсифікованих підприємств	180
Скриньковський Р. М., Сопільник Л. І., Цюх С. І. Удосконалення моделі розвитку підприємства: нові рішення на засадах менеджменту, маркетингу й економічної діагностики.....	191
Третяк В. П., Гармаш Ю. О. Сучасна практика управління закупівельною логістикою на підприємстві	200

ЕКОНОМІКА ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ

Проценко В. М. Актуальні проблеми розвитку АТ «Укрзалізниця» та підходи до інтенсифікації управління економічною поведінкою	206
---	-----

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК

Білокінна І. Д. Інституційне забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції	214
--	-----

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 61001, Харків,
пров. Інженерний, 1а,
Бібліотечний корп., 2 пов., к. 224.
Тел./факс: (057) 702-05-25
e-mail: biz_inf@ukr.net
www.business-inform.net

АДРЕСА

ВИГОТІВНИКА:

ФОП Рубашкін Д. Ю.
Україна, 61002, Харків,
вул. Маршала Бажанова, 28.
Тел.: 067-579-46-58

ПЕРЕДПЛАТА:

- у Видавця;
- **ТОВ «Меркурій Експрес»:**
49047, Дніпро,
вул. Дмитра Кедріна, 66/3.
Тел.: (093) 393-57-40

Науковий журнал

БІЗНЕС ІНФОРМ

БИЗНЕС ИНФОРМ

BUSINESS INFORM

Видається 1 раз на місяць

Мова видання – українська, російська, англійська

Рекомендовано до друку рішеннями:
вченої ради ХНЕУ № 8 від 13.04.2020 р.
вченої ради НДЦ ІПР НАНУ
№ 4 від 16.04.2020 р.

Здано до набору 9.03.2020 р.

Підписано до друку 16.04.2020 р.

Формат 60 x 84/8.

Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 58,6. Обл.-вид. арк. 73,8.

Надруковано у ФОП Рубашкін Д. Ю.

Замовлення № 898. Наклад 100 прим.

© БІЗНЕСІНФОРМ, 2020

Вдовенко Н. М., Павленко М. М., Сіненко І. О. Організаційно-економічні засади розвитку рибальства й аквакультури в Україні.....	221
Полякова О. Ю., Хаустова В. Є., Леванда О. М. Аналіз проблем і тенденцій розвитку сільських територій України	229

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Гейдор А. П., Кураченко А. Ю. Фріланс-ресурси в системі бізнес-процесів підприємства.....	251
Вонберг Т. В. Дистанційна зайнятість працівників: нові виклики та можливості.....	259

ОСВІТА І НАУКА

Булкіна І. А. Міжнародні рейтинги як основні характеристики міжнародного освітнього ринку послуг.....	266
Дибач І. А. Корпоративно-підприємницький університет у контексті розвитку ринку вищої освіти.....	273
Скрипник А. В., Костенко І. С. Економетричний аналіз попиту та пропозиції освітніх послуг за спеціальністю 051 «Економіка»	279

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Тарасова К. І. Еволюція інформаційних систем в економіці	289
Ковтун Т. Д., Матвієнко А. П. Сучасний стан і перспективи розвитку світового та вітчизняного ринків електронної комерції	295
Іванченко Н. О., Подскребко О. С., Сідлецька А. О. Основні проблеми та перспективи розвитку ринку стартапів в Україні.....	303

ОБЛІК І АУДИТ

Мельничук М. О., Нагорна І. В. Методичні аспекти забезпечення аналітичного оцінювання фінансової стійкості.....	312
Пилипенко А. А., Халліфак А. Моделювання корпоративної архітектури в організації управлінського обліку об'єднання підприємств	319

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Бенч А. Я., Михайлюк М. О., Сіра Т. С. Проблематика залучення фізичних осіб на ринок державних позик в Україні.....	328
Возняк Г. В. Фінансове шахрайство в бюджетній сфері: економічна сутність і різновиди.....	334
Житар М. О. Модернізація фінансової архітектури суб'єктів господарювання в Україні під впливом глобальних фінансових перетворень.....	340
Заславська О. І. Віртуальний банкінг: виклики та перспективи.....	350
Климаш Н. І. Проблеми підвищення рівня споживання страхових послуг в Україні.....	357

Ковальчук Н. О., Федорук Ю. І. Фактори, що визначають структуру капіталу вітчизняних підприємств у мінливих умовах господарювання.....	364
Круглякова В. В., Жовтяк К. В., Колісник М. І. Бюджет участі як дієвий інструмент розвитку територіальної громади на прикладі м. Львова	370
Пелехатий А. О. Новітні інструменти реалізації бюджетної політики розвитку територій.....	377

ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА

Мамонов К. А., Величко В. А., Грицьков Є. В. Особливості функціонування будівельних підприємств: стан, напрями трансформації, проблемні аспекти	385
--	-----

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ

Базалієва Л. В. Фактори формування довірчих взаємовідносин підприємства в мережі стейкхолдерів.....	392
Василик А. В., Кравченко А. Є. Сучасні практики формування залученості персоналу в компаніях	398
Галушка К. О., Давидов Д. С. Сучасні маркетингові інструменти в рекламній кампанії.....	404
Головчук Ю. О., Середницька Л. П. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у систему підвищення якості співпраці підприємств зі споживачами	411
Гончаров А. Б., Гончарова С. Ю., Аграмакова Н. В. Формування стратегії сучасного підприємства соціально-культурної сфери.....	418
Дащенко Н. М. Соціально відповідальне управління персоналом підприємства в умовах цифровізації економіки.....	424
Запорожець Г. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційними ресурсами організації	433
Зоїдзе Д. Р. Смартстафінг як інноваційна технологія менеджменту підприємства.....	439
Мушнікова С. А. Трансдисциплінарна парадигма та інноваційні трансформації економічного середовища як фундаментальна основа управління безпекою розвитку металургійних підприємств	446
Крамарев Г. В. Аналіз підходів до оцінки зовнішньоекономічної безпеки країни.....	453
Руденко І. В., Кулинич Т. В., Непран А. В. Імідж торговельного підприємства: підходи до його формування.....	464
Тютюнникова С. В., Шпак І. А. Розширене відтворення людського капіталу як фактор сталого розвитку.....	471
Фещур Р. В., Шишковський С. В., Скворцов Д. І., Маніла А. А. Концепція проектно-орієнтованого формування програми розвитку підприємства	478
Чобіток В. І. Архетипіка системи управління як основа холістичного розвитку підприємств.....	486
Шпак Н. О., Будинський Р. З. Економічне обґрунтування управління бізнес-проектами підприємств	498

СОДЕРЖАНИЕ

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ

Алексеевко Д. Д. Доверие как базовый элемент институциональной среды производства локальных общественных благ.....	8
Тютюнникова С. В., Фридман Е. А. Инклюзивный институциональный режим – предпосылка инновационного типа социально-экономического развития	15

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Атаманчук З. А. Глобальные тенденции развития международного туризма в структуре мирового рынка услуг	21
Кузьмин О. Е., Жигало О. Ю. Развитие таможенного регулирования экспортно-импортной деятельности в условиях использования инновационной емкости предприятий.....	28
Иванова М. И., Варяниченко Е. В., Егорова П. В. Процесс формирования конкурентной внешнеэкономической стратегии металлургического предприятия.....	35

ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ЭКОНОМИКЕ

Черненко Н. А., Глущенко Я. И., Корогодова Е. А., Моисеевко Т. Е. Влияние четвертой промышленной революции на социодемографические основы человечества.....	46
---	----

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Халина О. В. Креативная экономика как основа экономического развития стран Азиатско-Тихоокеанского региона	57
--	----

МЕХАНИЗМ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Волосюк М. В. Реиндустриализация Украины как предпосылка экономического роста	63
---	----

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Гусаковская Т. А., Рыбалко-Рак А. А., Кужель Н. Л. Рынок интеллектуальной собственности в Украине: проблемы и перспективы.....	71
Зализко В. Д., Новак Д. В., Кухта П. В., Мыкула Р. В. Влияние COVID-19 на инновационное развитие экономики Украины и Польши: современное состояние и перспективы.....	79
Коледина Е. А. Методический подход к оценке уровня инновационного развития предприятия.....	88
Томах В. В. Влияние инновационной деятельности предприятий на развитие национальной экономики Украины.....	96

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Анализ инвестиционной привлекательности Украины	103
Гелеверя Е. М., Сергиенко Ю. И. Инвестиционная привлекательность регионов как основа устойчивого развития страны.....	111

Кочура Т. А. Глобальные тренды развития венчурного капитала и их влияние на инвестирование высокотехнологичных проектов.....	118
Крамаренко И. С., Козаченко А. А. Позиционирование инвестиционного потенциала Украины в мировых рейтингах.....	127

ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ

Бриль М. С. Методология формирования сбалансированной системы показателей региональной дифференциации.....	133
Крамчанинова М. Д., Вахлакова В. В., Паньчок М. Ю. Использование экономико-математических и статистических методов в исследовании мезоэкономической динамики	143

ЭКОНОМИКА ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Князев С. И. Смарт-промышленность: формирование базиса нового этапа экономического роста в мире	150
Кудин Т. В., Саяпин С. П. Стратегия развития возобновляемой энергетики с позиций общественного благосостояния.....	163

ЭКОНОМИКА ПРЕДПРИЯТИЯ

Батрак О. В., Тарасенко И. А. Финансовая диагностика кризиса на швейных предприятиях: сегментация по размеру.....	172
Залуцкая Х. Я. Бизнес-процессы – основа эффективных взаимосвязей структурных единиц бизнеса диверсифицированных предприятий.....	180
Скрыньковский Р. Н., Сопильник А. И., Цюх С. И. Совершенствование модели развития предприятия: новые решения на основе менеджмента, маркетинга и экономической диагностики.....	191
Третяк В. П., Гармаш Ю. О. Современная практика управления закупочной логистикой на предприятии	200

ЭКОНОМИКА ТРАНСПОРТА И СВЯЗИ

Проценко В. Н. Актуальные проблемы развития АО «Укрзалізниця» и подходы к интенсификации управления экономическим поведением.....	206
---	-----

ЭКОНОМИКА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И АПК

Билокинна И. Д. Институциональное обеспечение развития органического производства сельскохозяйственной продукции.....	214
Вдовенко Н. М., Павленко М. Н., Синенко И. А. Организационно-экономические основы развития рыболовства и аквакультуры в Украине	221
Полякова О. Ю., Хаустова В. Е., Левада Е. М. Анализ проблем и тенденций развития сельских территорий Украины.....	229

ЭКОНОМИКА ТРУДА И СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА

Гейдор А. П., Кураченко А. Ю. Фриланс-ресурсы в системе бизнес-процессов предприятия.....	251
Вонберг Т. В. Дистанционная занятость работников: новые вызовы и возможности	259

ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Булкина И. А. Международные рейтинги как основные характеристики международного образовательного рынка услуг	266
Дыбач И. А. Корпоративно-предпринимательский университет в контексте развития рынка высшего образования.....	273
Скрипник А. В., Костенко И. С. Эконометрический анализ спроса и предложения образовательных услуг по специальности 051 «Экономика».....	279

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ

Тарасова К. И. Эволюция информационных систем в экономике	289
Ковтун Т. Д., Матвиенко А. П. Современное состояние и перспективы развития мирового и отечественного рынков электронной коммерции.....	295
Иванченко Н. А., Подскребко А. С., Сидлецкая А. А. Основные проблемы и перспективы развития рынка стартапов в Украине.....	303

УЧЁТ И АУДИТ

Мельничук М. А., Нагорная И. В. Методические аспекты аналитического обеспечения оценки финансовой устойчивости	312
Пилипенко А. А., Халлифах А. Моделирование корпоративной архитектуры в организации управленческого учета объединения предприятий	319

ФИНАНСЫ, ДЕНЕЖНЫЙ ОБОРОТ И КРЕДИТ

Бенч А. Я., Михайлюк М. А., Серая Т. С. Проблематика привлечения физических лиц на рынок государственных займов в Украине	328
Возняк Г. В. Финансовое мошенничество в бюджетной сфере: экономическая сущность и разновидности.....	334
Житарь М. О. Модернизация финансовой архитектуры субъектов хозяйствования в Украине под влиянием глобальных финансовых преобразований	340
Заславская О. И. Виртуальный банкинг: вызовы и перспективы	350
Климаш Н. И. Проблемы повышения уровня потребления страховых услуг в Украине	357
Ковальчук Н. А., Федорук Ю. И. Факторы, определяющие структуру капитала отечественных предприятий в меняющихся условиях хозяйствования.....	364
Круглякова В. В., Жовтяк Е. В., Колисник М. И. Бюджет участия как действенный инструмент развития территориальных общин на примере г. Львова	370

Пелехатый А. О. Новые инструменты реализации бюджетной политики развития территорий.....	377
--	-----

ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА

Мамонов К. А., Величко В. А., Грицков Е. В. Особенности функционирования строительных предприятий: состояние, направления трансформации, проблемные аспекты.....	385
--	-----

МЕНЕДЖМЕНТ И МАРКЕТИНГ

Базалиева А. В. Факторы формирования доверительных взаимоотношений в сети стейкхолдеров.....	392
Василик А. В., Кравченко А. Е. Современные практики формирования вовлеченности персонала в компаниях	398
Галушка К. А., Давыдов Д. С. Современные маркетинговые инструменты в рекламной кампании	404
Головчук Ю. А., Середицкая Л. П. Интеграция информационно-коммуникационных технологий в систему повышения качества сотрудничества компаний с потребителями	411
Гончаров А. Б., Гончарова С. Ю., Аграмакова Н. В. Формирование стратегии современного предприятия социально-культурной сферы.....	418
Дашенко Н. Н. Социально ответственное управление персоналом в условиях цифровизации экономики.....	424
Запорожец А. В. Теоретико-методические основы управления инвестиционными ресурсами организации.....	433
Зоидзе Д. Р. Смартстаффинг как инновационная технология менеджмента предприятия.....	439
Мушников С. А. Трансдисциплинарная парадигма и инновационные трансформации экономической среды как фундаментальная основа управления безопасностью развития металлургических предприятий.....	446
Крамарев Г. В. Анализ подходов к оценке внешнеэкономической безопасности страны.....	453
Руденко И. В., Кулинич Т. В., Непран А. В. Имидж торгового предприятия: подходы к его формированию	464
Тютюнникова С. В., Шпак И. А. Расширенное воспроизводство человеческого капитала как фактор устойчивого развития	471
Фещур Р. В., Шишковский С. В., Скворцов Д. И., Манила А. А. Концепция проектно-ориентированного формирования программы развития предприятия.....	478
Чобиток В. И. Архетипика системы управления как основа холистического развития предприятий.....	486
Шпак Н. Е., Будинский Р. З. Экономическое обоснование управления бизнес-проектами предприятий.....	498

CONTENT

ECONOMIC THEORY

- Alieksiienko D. D.** Trust as a Basic Element of the Institutional Environment for the Production of Local Public Goods8
- Tiutiunykova S. V., Fridman O. A.** An Inclusive Institutional Regime is a Prerequisite for an Innovative Type of Socio-Economic Development15

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

- Atamanchuk Z. A.** Global Trends of the International Tourism Development in the Structure of the World Market of Services21
- Kuzmin O. Y., Zhyhalo O. Y.** Development of Customs Regulation of Export-Import Activities in the Conditions of Using the Innovative Capacity of Enterprises28
- Ivanova M. I., Varyanichenko O. V., Yehorova P. V.** The Process of Formation of a Competitive Foreign Economic Strategy of a Metallurgical Enterprise35

GLOBALIZATION PROCESSES IN THE ECONOMY

- Chernenko N. O., Hlushenko Y. I., Korohodova O. O., Moiseienko T. Y.** Influence of Fourth Industrial Revolution on the Human Sociodemographic Basis46

FOREIGN EXPERIENCE

- Khalina O. V.** Creative Economy as the Basis for Economic Development in the Asia-Pacific Region57

MECHANISMS OF REGULATION OF THE ECONOMY

- Volosiuk M. V.** The Reindustrialization of Ukraine as a Prerequisite for Economic Growth63

INNOVATIVE PROCESSES

- Husakovska T. O., Rybalko-Rak L. A., Kyzhel N. L.** The Intellectual Property Market in Ukraine: Problems and Prospects71
- Zalizko V. D., Nowak D. W., Kukhta P. V., Mykula R. V.** COVID-19's Impact on the Innovation Development of Economies of Ukraine and Poland: Current Status and Prospects79
- Koliedina K. O.** A Methodical Approach to Evaluating the Level of Innovative Development of Enterprise88
- Tomakh V. V.** The Influence of Innovation Activities of Enterprises on the Development of the National Economy of Ukraine96

INVESTMENT PROCESSES

- Venhurenko T. H., Plahotniuk V. V.** Analyzing the Investment Attractiveness of Ukraine 103
- Geleverya Y. M., Serhiienko Y. I.** The Investment Attractiveness of Regions as the Basis of the Country's Sustainable Development 111
- Kochura T. O.** Global Trends in Venture Capital Development and Their Impact on the Investment of High-Tech Projects 118
- Kramarenko I. S., Kozachenko L. A.** Positioning of Ukraine's Investment Potential in the World Rankings 127

ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING

- Bril M. S.** Methodology for Forming a Balanced System of Regional Differentiation Indicators 133
- Kramchaninova M. D., Vakhlakova V. V., Panychok M. Y.** Using the Economic, Mathematical and Statistical methods in the Study of Meso-economic Dynamics 143

INDUSTRIAL ECONOMICS

- Kniaziev S. I.** Smart Industry: Building the Basis for a New Stage of Economic Growth in the World 150
- Kudin T. V., Saiapin S. P.** The Renewable Energy Strategy from the Perspective of Public Welfare 163

ECONOMICS OF ENTERPRISE

- Batrak O. V., Tarasenko I. O.** The Financial Diagnosis of Crisis in Garment Enterprises: Segmentation by Size 172
- Zalutska K. Y.** Business Processes are the Basis for Effective Interconnections of Structural Units of Business of Diversified Enterprises 180
- Skrynkovskyy R. M., Sopilnyk L. I., Tsyuh S. I.** Improving the Enterprise Development Model: New Solutions Based on the Principles of Management, Marketing and Economic Diagnosis 191
- Tretiak V. P., Harmash Y. O.** Modern Practices of Procurement Logistics Management at the Enterprise 200

ECONOMY OF TRANSPORT AND COMMUNICATION

- Protsenko V. M.** The Current Development Problems of JSC «Ukrzaliznytsia», Approaches to an Intensification of the Economic Behavior Management 206

AGRICULTURAL ECONOMICS AND AGRIBUSINESS

- Bilokinna I. D.** The Institutional Provision of the Development of Organic Agricultural Production 214
- Vdovenko N. M., Pavlenko M. M., Sinenok I. O.** The Organizational and Economic Bases for the Development of Fishing and Aquaculture Industry in Ukraine 221
- Poliakova O. Y., Khaustova V. Y., Levanda O. M.** Analyzing the Problems and Tendencies in the Development of Rural Territories in Ukraine 229

ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES

- Heidor A. P., Kurachenko A. Y.** The Freelance Resources in the System of Business Processes of Enterprise 251
- Vonberg T. V.** Remote Employment: New Challenges and Opportunities 259

EDUCATION AND SCIENCE

- Bulkina I. A.** International Ratings as the Main Characteristics of the International Educational Services Market 266
- Dybach I. L.** The Corporate-Entrepreneurial University in the Context of the Higher Education Market Development 273

Skrypnyk A. V., Kostenko I. S. Econometric Analysis of the Supply and Demand of Educational Services Concerning the Specialty 051 «Economics»	279
--	-----

INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE ECONOMY

Tarasova K. I. The Evolution of Information Systems in the Economy	289
Kovtun T. D., Matviienko A. P. The Current Status and Prospects for the Development of Both the Global and the National e-Commerce Markets	295
Ivanchenko N. O., Podskrebko O. S., Sidletska A. O. The Main Problems and Prospects for the Development of the Startup Market in Ukraine	303

ACCOUNTING AND AUDITING

Melnychuk M. O., Nahorna I. V. Methodological Aspects of the Analytical Provision for Assessing Financial Sustainability	312
Pylypenko A. A., Khalleefah A. Modeling the Corporate Architecture in the Managerial Accounting of the Merger of Enterprises	319

FINANCE, MONEY CIRCULATION AND CREDIT

Bench L. Y., Mykhailiuk M. O., Sira T. S. The Problem of Attracting Individuals in the State Loan Market in Ukraine	328
Voznyak H. V. Financial Fraud in the Budget Sphere: Economic Essence and Varieties	334
Zhytar M. O. Modernization of the Financial Architecture of Economic Entities in Ukraine under the Influence of Global Financial Transformations	340
Zaslavska O. I. Virtual Banking: Challenges and Prospects	350
Klymash N. I. The Problems of Increasing the Level of Consumption of Insurance Services in Ukraine	357
Kovalchuk N. O., Fedoruk Y. I. The Factors that Determine the Capital Structure of Domestic Enterprises in Changing Economic Conditions	364
Kruhliakova V. V., Zhovtiak K. V., Kolisnyk M. I. The Participation Budget as an Effective Instrument for the Development of Territorial Community, Example of the City of Lviv	370
Pelekhatyy A. O. New Instruments for Implementing the Budget Policy of Development of Territories	377

ECONOMICS OF CONSTRUCTION

Mamonov K. A., Velychko V. A., Grytskov E. V. The Operational Features of Construction Enterprises: Condition, Directions of Transformation, Problematic Aspects	385
---	-----

MANAGEMENT AND MARKETING

Bazaliieva L. V. Factors in the Formation of Trust Relationships in the Network of Stakeholders	392
Vasylyk A. V., Kravchenko A. Y. The Current Practices of Developing the Companies' Staff Engagement	398
Galushka K. O., Davydov D. S. Modern Marketing Instruments in the Advertising Campaign	404
Holovchuk Y. O., Serednytska L. P. Integrating Information and Communication Technologies into the System of Improving the Quality of Cooperation between Companies and Consumers	411
Honcharov A. B., Honcharova S. Y., Ahramakova N. V. Formation of the Strategy of a Modern Enterprise in the Socio-Cultural Sphere	418
Daschenko N. M. The Socially Responsible Human Resources Management of Enterprise in the Conditions of Digitization of the Economy	424
Zaporozhets H. V. The Theoretical and Methodological Principles of Managing the Investment Resources of an Organization	433
Zoidze D. R. Smartstaffing as an Innovative Enterprise Management Technology	439
Mushnykova S. A. The Transdisciplinary Paradigm and Innovative Transformations of the Economic Environment as a Fundamental Basis for Managing the Security of Development of Metallurgical Enterprises	446
Kramarev H. V. Analyzing the Approaches to Evaluation of the Country's Foreign Economic Security	453
Rudenko I. V., Kulynych T. V., Nepran A. V. The Image of Trade Enterprise: Approaches to Its Formation	464
Tiutiunnykova S. V., Shpak I. A. The Expanded Reproduction of Human Capital as a Factor of Sustainable Development	471
Feshchur R. V., Shyshkovskiy S. V., Skvortsov D. I., Manila A. A. The Conception of the Project-Oriented Formation of the Enterprise Development Program	478
Chobitok V. I. Archetypes of Management System as the Basis for a Holistic Development of Enterprises	486
Shpak N. O., Budynskiy R. Z. The Economic Substantiation for Managing the Business Projects of Enterprises	498

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

© 2020 БІЛОКІННА І. Д.

УДК 338.43
JEL: O13; O43; P32

Білокінна І. Д. Інституційне забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції

Метою статті є дослідження інституційного забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. У статті наведено актуальність органічного виробництва на сьогодні. Зазначено сучасних науковців, які досліджували певні аспекти інституційного забезпечення розвитку органічного виробництва у нашій країні. Наведено пояснення таких категорій, як «органічне виробництво» та «органічне сільське господарство». Також проаналізовано в динаміці основні закони, які регулюють органічне виробництво в нашій державі. Крім того, розглянуто ряд інших нормативних документів, котрі сприяють розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції, а також проекти наказів і постанов. Наведено пояснення таких категорій, як «орган сертифікації» та «орган іноземної сертифікації». Зазначено перелік міжнародних акредитованих органів сертифікації органічного виробництва, які здійснюють сертифікацію на території нашої країни. Проаналізовано основні показники органічного виробництва України й інших держав, а також обсяги вирощеної органічної плодоовочевої продукції у 2018 році. Зазначено місце України серед інших країн-лідерів світу за площею органічних земель. Також наведено такі показники різних країн, як відсоток органічних земель у загальній кількості сільськогосподарських земель, кількість органічних виробників і суми роздрібних продажів у 2018 році. Наведено обсяги органічного вирощування плодоовочевої продукції в розрізі областей України. Крім того, показано, яку частину в загальних обсягах займає органічне вирощування ягідних культур. Зазначено, які області є лідерами в органічному вирощуванні плодоовочевої продукції, і в яких областях органічні ягідні культури не вирощуються. Запропоновано заходи вдосконалення інституційного забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: «зелена економіка», інституційне забезпечення, орган сертифікації, органічне виробництво, сільськогосподарська продукція.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-214-220>

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Білокінна Ілона Дмитрівна – асистент, кафедра адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/L-5503-201>

УДК 338.43
JEL: O13; O43; P32

Білокінна І. Д. Институциональное обеспечение развития органического производства сельскохозяйственной продукции

Целью статьи является исследование институционального обеспечения развития органического производства сельскохозяйственной продукции в Украине. В статье приведена актуальность органического производства на сегодня. Указаны современные ученые, которые исследовали некоторые аспекты институционального обеспечения развития органического производства в нашей стране. Приведены объяснения таких категорий, как «органическое производство» и «органическое сельское хозяйство». Проанализированы в динамике основные законы, регулирующие органическое производство в нашей стране. Кроме того, рассмотрен ряд других нормативных документов, которые способствуют развитию органического производства сельскохозяйственной продукции, а также проекты приказов и постановлений. Приведены объяснения таких категорий, как «орган сертификации» и «орган иностранной сертификации». Указан перечень международных аккредитованных органов сертификации органического производства, осуществляющих сертификацию на территории нашей страны. Проанализированы основные показатели органического производства Украины и других государств, а также объемы выращенной органической плодоовощной продукции в 2018 году. Указано место Украины среди других стран-лидеров мира по площади органических земель. Также приведены такие показатели различных стран, как процент органических земель в общем количестве сельскохозяйственных земель, количество органических производителей и суммы розничных продаж в 2018 году. Приведены объемы органического выращивания плодоовощной продукции в разрезе областей Украины. Кроме того, показано, какую часть в общем объеме занимает органическое выращивание ягодных культур. Указано, какие области являются лидерами в органическом выращивании плодоовощной продукции, и в каких областях органические ягодные культуры не выращиваются. Предложены меры совершенствования институционального обеспечения развития органического производства сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: «зеленая экономика», институциональное обеспечение, орган сертификации, органическое производство, сельскохозяйственная продукция.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Білокінна Ілона Дмитрівна – асистент, кафедра адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/L-5503-2018>

Bilokinna I. D. The Institutional Provision of the Development of Organic Agricultural Production

The article is aimed at researching the institutional provision of the development of organic agricultural production in Ukraine. The article displays the relevance of organic production for today. The modern scientists, who have explored some aspects of the institutional development of organic production in our country, are mentioned. Explanations for the categories of «organic production» and «organic agriculture» are provided. The main laws governing organic production in our country are analyzed in dynamics. In addition, a number of other regulations that contribute to the development of organic agricultural production, as well as drafts of orders and regulations, are considered. Explanations for categories such as «certification authority» and «foreign certification authority» are provided. The list of international accredited organic certification bodies, which fulfill certification services in our country, is presented. The main indicators of organic production of Ukraine and other countries, as well as the volume of organic fruit and vegetable products grown in 2018, are analyzed. The place of Ukraine among other countries-leaders of the world according to the area of organic land is specified. Also presented are the indicators of different countries, such as the percentage of organic land in the total amount of agricultural land, the number of organic producers, and the amount of retail sales in 2018. The volumes of organic growing of fruit and vegetable products in the regions of Ukraine are provided. It is also displayed how much organic cultivation of berry crops takes up in the general volumes. It is specified which regions are the leaders in organic growing of fruit and vegetable products, and in which regions organic berry crops are not grown. Measures to improve the institutional provision of the development of organic agricultural production are proposed.

Keywords: green economy, institutional provision, certification authority, organic production, agricultural products.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Bilokinna Ilona D. – Assistant, Department of the Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (3 So-niachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/L-5503-2018>

Україна, як і ряд інших держав, намагається розвивати сільське господарство відповідно до Цілей сталого розвитку (ЦСР). Своєю чергою, для досягнення цілей сталого розвитку у світовому співтоваристві прийнято побудувати «зелену економіку» на зміну звичної для нас «коричневої». Однією із складових «зеленої економіки» є розвиток органічного виробництва.

Відповідно, для того щоб здійснювати розвиток органічного виробництва сільськогосподарської продукції, необхідно сформулювати правильне інституційне забезпечення, котре спирається на вдалий досвід високорозвинених країн, але із урахуванням національних особливостей нашої держави.

Ми погоджуємось із думкою, що сьогодні завдяки процесам глобалізації, посилення конкуренції та посилення вимог споживачів до надання послуг, а також іншим конкурентним перешкодам туристичні агентства змушені шукати нові способи здобуття та утримання конкурентних переваг [8]. І це стосується не лише туристичних агентств, а також виробників сільськогосподарської продукції. Які наразі, бажаючи збільшувати свої прибутки та обсяги виробництва, змушені починати працювати за новими принципами, а точніше розвивати органічне виробництво на своїх підприємствах, оскільки, як і в Україні, так і за кордоном, з кожним роком збільшується попит на органічну продукцію.

Серед науковців приділялось достатньо уваги теоретичним і методологічним проблемам розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції. До таких вчених можна віднести таких як: Соколюк С. [1], який досліджував інституційне забезпе-

чення виробництва органічної аграрно-промислової продукції; Маркевич К. [4] вивчав роль «зелених» інвестицій у сталому розвитку; Саковська О. [9] та Шпикуляк О. [9] досліджували проблеми державного регулювання функціонування та розвитку сільськогосподарських кооперативів, а також Шпикуляк О. [11] приділяв достатньо уваги вивченню інституцій у розвитку та регулюванні аграрного ринку. Проте за сучасних умов інституційне забезпечення органічного виробництва є досить мінливим і потребує постійного вивчення для подальшого вдосконалення, що й сприяло написанню цієї статті.

Метою статті є дослідження інституційного забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції та пошук шляхів його вдосконалення.

Україна, яка приєдналася до ЦСР та Паризької угоди, встигла «задекларувати» прихильність новому тренду. Хоча й поступ не надто помітний, проте шляхом упровадження фінансових інструментів підтримки «зеленої» економіки країна почала здійснювати кроки на шляху до «зеленого» зростання: сприяти розвитку відновлюваної енергетики, впроваджувати заходи з енергоефективності, заохочувати екологічно чисті технології у промисловості та сільському господарстві, розвивати «зелене» будівництво [4, с. 9].

З визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) «Органічне сільське господарство – виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів,

характерних для місцевих умов, при цьому уникає використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки. Органічне сільське господарство поєднує в собі традиції, нововведення та науку з метою покращення стану навколишнього середовища та сприяння розвитку справедливих взаємовідносин і належного рівня життя для всього вищезазначеного» [2].

Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» органічне виробництво – сертифікована діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції (у тому числі всі стадії технологічного процесу, а саме первинне виробництво (включаючи збирання), підготовка, обробка, змішування та пов'язані з цим процедури, наповнення, пакування, переробка, відновлення та інші зміни стану продукції), що проводиться із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції [3]. Як ми бачимо, в органічному виробництві принцип екологічності і безпечності враховується на усіх стадіях виготовлення та доставки продукції до споживача.

Через невирішеність багатьох питань розвиток інститутів та інституцій у державі сьогодні невідкладно слід розглядати як фундаментальну проблему, розв'язання якої сприятиме ефективному функціонуванню аграрного ринку [10].

Дивлячись з точки зору інституціоналізму, інституційне забезпечення відіграє важливу роль у розвитку тієї чи іншої сфери. Держава найбільшою мірою може впливати на стан інституційного забезпечення в країні, в тому числі органічного виробництва сільськогосподарської продукції. Аналіз ситуації щодо інституційного забезпечення регулювання виробництва органічної аграрно-промислової продукції вказує на наявність низки проблем, які впливають на рівень його ефективності, а саме: нестабільність нормативно-правової бази, нерівні умови доступу підприємств-виробників до інфраструктурних каналів збуту аграрно-промислової продукції, дорогі та неякісні інфраструктурні послуги, відсутність зрозумілої державної регуляторної політики з упорядкування інфраструктурних взаємодій на ринку [1].

Україна довгий час не мала правильного закону про органічне виробництво сільськогосподарської продукції, який враховував усі національні особливості нашої держави, сприяв розвитку органічного виробництва та зобов'язував до розширеного контролю з боку держави за дотриманням правил щодо такого виду виробництва. У 2015 році був прийнятий Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», проте цей закон на практиці показав ряд прогалин, які

обов'язково необхідно було усунути. Наприклад, виробники могли маркувати свою продукцію як органічна, але насправді вона такою не була, і тим самим вводили в оману споживачів. Тому 02.08.2018 р. набрав чинності Закон України 2496-VIII «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Цей Закон визначає основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, засади правового регулювання органічного виробництва, обігу органічної продукції та функціонування ринку органічної продукції, правові основи діяльності центральних органів виконавчої влади, суб'єктів ринку органічної продукції та напрями державної політики у зазначених сферах [3]. Цей закон надав початок для сталого розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

Державне управління та регулювання у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції здійснюють Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної аграрної політики, та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності й окремих показників якості харчових продуктів [5].

Крім Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», сферу органічного виробництва сільськогосподарської продукції також регулює ряд підзаконних актів, а саме:

- ✦ Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 87 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу;
- ✦ Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22.02.2019 № 67 «Про затвердження державного логотипа для органічної продукції»;
- ✦ Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.03.2019 № 143 «Про затвердження Порядку підтвердження спеціальних знань інспектора з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва».

Законодавче забезпечення органічного виробництва лише формується в нашій державі, у зв'язку з цим формується ряд законопроектів і проектів постанов, а також інших нормативних до-

кументів. Так, 11 лютого 2020 року було представлено два проекти Наказів Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації» та «Про затвердження Порядку розгляду апеляцій на рішення органів сертифікації». Також Постановою Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 970 «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції», котра набере чинності з 6 червня 2020 року. Цей Порядок визначає детальні правила органічного виробництва та обігу органічної продукції таких галузей органічного виробництва:

- ✦ органічне рослинництво (зокрема насінництво та розсадництво);
- ✦ органічне тваринництво (зокрема птахівництво, бджільництво);
- ✦ органічне грибівництво (зокрема вирощування органічних дріжджів);
- ✦ органічна аквакультура;
- ✦ виробництво органічних морських водоростей;
- ✦ виробництво органічних харчових продуктів (зокрема органічне виноградарство);
- ✦ виробництво органічних кормів;
- ✦ заготівля органічних об'єктів рослинного світу [5].

Крім того, 24 грудня 2019 року був підписаний наказ № 787 «Про внесення змін до структури апарату Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України», згідно з яким у Директораті сільського розвитку формується Відділ органічного виробництва та стандартів якості. Цей відділ займатиметься виключно регулюванням органічного виробництва, маркуванням і маркетингом органічної продукції.

Згідно із Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» державний контроль у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції покладено на Держпродспоживслужбу, в повноваженнях якої є перевірка діяльності операторів та органів сертифікації та проведення заходів моніторингу органічної сільськогосподарської продукції, аби на полиці магазинів і ринків не потрапила фальсифікована органічна продукція.

Ще одним важливим елементом інституційного забезпечення розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції є органи сертифікації. Саме ці органи дають право маркувати виробникам свою продукцію як органічну. Згідно з Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» орган сертифікації – підприємство, уста-

нова, організація чи їхній відокремлений підрозділ, що має право на проведення сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції і внесений до Реєстру органів сертифікації [3].

Водночас більшість українських виробників органічної продукції все ж орієнтуються на експорт і сертифікуються відповідно до міжнародних стандартів. Найчастіше це органічні стандарти ЄС (Регламент Ради (ЄС) № 834/2007 та Регламент Комісії (ЄС) № 889/2008). Варто зазначити, що ці стандарти використовуються як для експорту, так і для внутрішнього органічного ринку України. Залежно від цільового ринку виробники керуються й іншими стандартами, серед найпопулярніших в Україні – NOP (США), COR (Канада), JAS (Японія), Bio Suisse (Швейцарія), Bioland та Naturland (Німеччина), Soil Association (Великобританія), KRAV (Швеція) [7].

В Україні сертифікацію мають право здійснювати вітчизняні й іноземні органи сертифікації. Орган іноземної сертифікації – підприємство, установа, організація чи їхній відокремлений підрозділ, що має право на проведення сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції відповідно до вимог законодавства іншого, ніж законодавство України, та внесений до Переліку органів іноземної сертифікації [3].

Європейською Комісією на сьогодні в Україні затверджено 17 міжнародних акредитованих органів сертифікації органічного виробництва, включених до офіційного переліку ЄС (Регламент ЄС № 1235/2008, додаток IV). Серед тих, хто має офіційне затвердження, – «Органік стандарт» (Україна), Bio.inspecta AG (Швейцарія), Albinspect (Албанія), Ecocert SA (Франція), CERES (Німеччина), Control Union Certifications (Нідерланди), Kiwa BCS Öko-Garantie (Німеччина), CCPB (Італія), Ecoglobe (Вірменія), ICEA (Італія), Bioagricert S.r.l (Італія), Lacon GmbH (Німеччина), Letis S.A. (Аргентина), Suolo e Salute srl (Італія), Agreco R.F. Göderz GmbH (Німеччина), Valsts SIA «Sertifikācijas un testēšanas centrs» (Латвія) та A CERT (Греція) [7].

Далі пропонуємо порівняти основні індикатори органічного виробництва України з іншими країнами у 2018 році (табл. 1).

З табл. 1 ми бачимо, що найбільша кількість органічних земель зосереджена в Австралії, а саме 35687799 га. Це становить 8,8 % від загальної кількості сільськогосподарських земель країни. Найбільша кількість виробників органічної продукції знаходиться в Індії – 1149371. Лідером з органічного роздрібно-го продажу є Сполучені Штати Америки, у 2018 році вони становили 40559 мільйонів євро. Україна, своєю чергою, займає 23 місце у 2018 році за кількістю органічних земель. Їх площа складала 309100 га, що становило 0,7 % від загальної кількості земель сіль-

Індикатори органічного виробництва по країнах світу у 2018 р.

Країна	Площа органічних (га)	Органічна частка (%)	Виробники органічної продукції (кількість)	Обсяг органічних роздрібних продажів (млн євро)
Австралія	35687799	8,8	1829	1224
Аргентина	3629968	2,4	1366	
Китай	3135000	0,6	6308 (2016)	8087
Іспанія	2246475	9,6	39505	1903 (2017)
Уругвай	2147083	14,9	12	
Франція	2035024	7,3	41632	9139
США	2023430	0,6	18166 (2017)	40559
Італія	1958045	15,8	69317	3483
Індія	1938221	1,1	1149371	186 (2017)
Німеччина	1521314	9,1	31713	10910
Канада	1311572	2,0	5791	3119
Бразилія	1188255	0,4	17508	778 (2017)
Туреччина	646247	1,7	79563	46
Австрія	637805	24,7	25795	1810
Швеція	608758	19,9	5801 (2017)	2301
Росія	606975	0,3	40	160
Чеська Республіка	538894	12,8	4601	127 (2017)
Греція	492627	6,0	29594	66 (2017)
Польща	484676	3,4	19224	250
Велика Британія	457377	2,7	3544	2537
Румунія	326260	2,5	7908 (2017)	41 (2016)
Перу	311461	1,3	103554	14
Україна	309100	0,7	501	33

Джерело: [6].

ського господарського призначення. У 2018 році було зафіксовано 501 виробника органічної продукції. Сума органічного роздрібного продажу склала 33 мільйони євро.

В Україні розвивається вирощування органічної плодовоовочевої продукції. За допомогою рис. 1 ми можемо побачити обсяги вирощеної органічної плодовоовочевої продукції в розрізі областей України у 2018 р.

З рис. 1 ми бачимо, що лідерами за обсягами виробництва органічної плодовоовочевої продукції є Вінницька, Хмельницька, Київська області. Відповідно, їх обсяги вирощеної органічної плодовоовочевої продукції у 2018 році становили 8413 т, 1783 т і 1364 т. Проте найбільші обсяги вирощених органічних ягідних культур були у Київській області – 1089,4 т, що становить 80 % від загального обсягу вирощеної органічної плодовоовочевої продукції. У Вінницькій області обсяг ягідних культур у загальному обсязі плодовоовочевих культур склав 6,2 %. У Хмельницькій області відсоток ягідних культур склав 0,76 %. Най-

менший обсяг органічної плодовоовочевої продукції був у Чернівецькій області, а саме 3 т за 2018 рік. Крім того, у таких областях, як Запорізька, Миколаївська і Чернівецька, вирощування органічних ягід взагалі відсутнє.

Виробництво органічної продукції в Україні починає розвиватися останніми роками, проте є ряд перешкод, котрі заважають розкрити значний потенціал вітчизняних виробників щодо виробництва органічної продукції.

Як зазначалося вище, основною перешкодою було невідповідне законодавство, але із 2 серпня 2019 року ситуація частково виправилася із прийняттям нового закону. Проте державі необхідно ще розробити механізм підтримки органічних виробників, а також тих, хто бажає ними стати.

Необхідно запровадити субсидії, дотації, дешеве кредитування, компенсації сертифікації виробників органічної продукції, а також вкрай важлива фінансова підтримка у перехідний період. На жаль, ці інструменти в нашій державі на практиці ще не застосовуються.

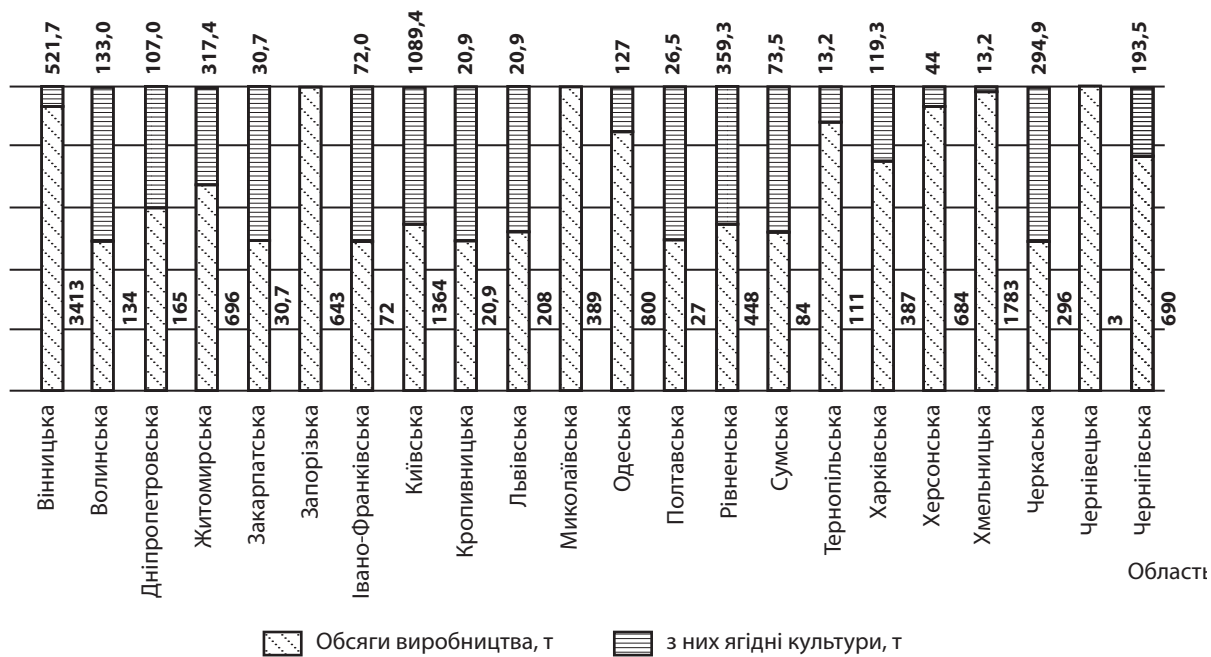

Рис. 1. Обсяги вирощеної органічної плодовоовочевої продукції в Україні, 2018 р.

Джерело: [7].

Погоджуємось із думкою Милованова Є., який зазначив, що від того, наскільки комплексно вдасться підійти до важливого питання організаційної та фінансової підтримки органічного сектора України, залежать не тільки темпи його розвитку, а й розвиток всієї сільськогосподарської сфери країни. Крім цього, успішним сектор стане лише в разі формування ефективної нормативно-правової бази та створення механізмів стимулювання споживчого попиту на органічні продукти.

Тому підприємствам необхідно об'єднуватись задля збільшення фінансових можливостей щодо розвитку органічного виробництва. Зазвичай держава повинна заохочувати виробників об'єднуватись і спільно працювати над розвитком органічного виробництва шляхом надання різних податкових і фінансових переваг органічним сільськогосподарським кооперативам. До того ж ці заохочення стосуються, в першу чергу, дрібних фермерів, котрі не володіють значними фінансовими ресурсами і потребують підтримки від держави. Це надасть змогу фермерам виходити на нові ринки збуту продукції, як в Україні, так і за її межами. Розвиток сільськогосподарського співробітництва сприяє вільному підприємництву, стабільній ефективності; захист виробників від ринкового тиску посередницьких структур-монополістів, що має бути досягнуто спільними зусиллями шляхом створення сільськогосподарських сервісних кооперативів [9]. Тому розвиток кооперації є стратегічним напрямком розвитку агропромислового виробництва [10].

Таким чином, держава повинна заохочувати сільськогосподарських виробників об'єднуватись і створювати кооперативи, проте вони обов'язково мають орієнтуватись лише на розвиток органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

ВИСНОВКИ

Отже, з вищезазначеного можна зробити висновок, що в Україні інституційне забезпечення виробництва органічної сільськогосподарської продукції поступово стає наближеним до стандартів Європейського Союзу. Також прийнято ряд нормативних документів, які поліпшують інституційне забезпечення, що сприяє розвитку виробництва органічної продукції на території України. Позитивним моментом є створення Відділу органічного виробництва та стандартів якості, котрі будуть займатись виключно контролем за розвитком органічного виробництва. Проте державою поки не створено умови для того, щоб повною мірою використати вітчизняний потенціал для розвитку органічного виробництва. Тому необхідно вдосконалювати інституційне забезпечення, шляхом прийняття відповідних нормативних документів, які нададуть змогу виробникам органічної продукції отримувати фінансову допомогу та дешеві кредити з боку держави. Насамперед це стосується дрібних фермерів, котрі потребують додаткових ресурсів для переходу на органічне виробництво. Крім того, необхідно створити умови для заохочення фермерів до створення органічних кооперативів, що надасть додаткові можливості розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Соколюк С. Ю. Інституційне забезпечення виробництва органічної аграрно-промислової продукції // Органічне виробництво і продовольча безпека : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 23–24 трав. 2019 р.). Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С. 444–448.
2. Что такое органическое сельское хозяйство. URL: <http://organic.com.ua/ru/organicheskoe-selskoe-hozyajstvo/>
3. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 02.08.2018 №2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
4. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. Центр Разумкова. Київ : ВЦ «Заповіт», 2019. 316 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції» від 23.10.2019 № 970. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF>
6. The World of Organic Agriculture: Statistics & Emerging Trends 2020. FIBL&IFOAM – Organics International. 2020. 333 p. URL: <http://organicukraine.org.ua/5011-organic-world-2020.pdf>
7. Дослідження ринку органічної плодоовочевої продукції. Органік стандарт, Organic Business School // UHBDP. 2019. 67 с. URL: <https://uhbdp.org.ua/news/project-news/154-slider/2030-doslidzhennya-ukrayinskoho-rynku-orhanichnoyi-plodoovochevoyi-produktsiyi-slider>
8. Kozhukhivska R., Sakovska O., Shpykuliak O., Podzihun S., Harbar O. Social Customer-Oriented Technologies in the Tourism Industry: An Empirical Analysis. *TEM Journal*. 2019. Vol. 8. No. 4. P. 1371–1383. URL: http://www.temjournal.com/content/84/TEMJournalNovember2019_1371_1383.pdf
9. Sakovska O., Shpykuliak O. State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market // Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020. 33rd IBIMA Conference: 10-11 April 2019 Granada, Spain. Editor Khalid S. Soliman. 2019. P. 8316–8321. URL: <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-85074096591&partnerID=MN8TOARS>
10. Шпикуляк О. Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. 396 с.

Науковий керівник – Шпикуляк О. Г.,
доктор економічних наук, професор,
учений секретар ННЦ «Інститут аграрної економіки»

REFERENCES

- “Chto takoye organicheskoye selskoye khozyaystvo” [What is Organic Farming]. <http://organic.com.ua/ru/organicheskoe-selskoe-hozyajstvo/>
- “Doslidzhennia rynku orhanichnoi plodoovochevoyi produktsii. Orhanik standart, Organic Business School” [Market Research of Organic Fruit and Vegetable Products. Organic Standard, Organic Business School]. UHBDP. 2019. <https://uhbdp.org.ua/news/project-news/154-slider/2030-doslidzhennya-ukrayinskoho-rynku-orhanichnoyi-plodoovochevoyi-produktsiyi-slider>
- Kozhukhivska, R. et al. “Social Customer-Oriented Technologies in the Tourism Industry: An Empirical Analysis”. *TEM Journal*. 2019. http://www.temjournal.com/content/84/TEMJournalNovember2019_1371_1383.pdf
- [Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF>
- Markevych, K. «Zeleni» investitsii u stalomu rozvytku: svitovyi dosvid ta ukraïnskyi kontekst. *Analitychna dopovid* [“Green” Investments in Sustainable Development: World Experience and Ukrainian Context. Analytical Report]. Kyiv: VTs «Zapovit», 2019.
- Sakovska, O., and Shpykuliak, O. “State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market”. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020. Granada, Spain. <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-85074096591-&partnerID=MN8TOARS>
- Shpykuliak, O. H. *Instytutsii u rozvytku ta rehuliuванні ahrarynoho rynku* [Institutions in the Development and Regulation of the Agricultural Market]. Kyiv: NNTs IAE, 2010.
- Sokoliuk, S. Yu. “Instytutsiine zabezpechennia vyrobnytstva orhanichnoi ahraryno-promyslovoi produktsii” [Institutional Support for the Production of Organic Agro-industrial Products]. *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka*. Zhytomyr: ZhNAEU, 2019. 444–448.
- “The World of Organic Agriculture: Statistics & Emerging Trends 2020”. FIBL&IFOAM - Organics International. <http://organicukraine.org.ua/5011-organic-world-2020.pdf>